RĂSPUNDEREA PENALĂ A MINORILOR ŞI REGIMUL SANCŢIONATOR ÎN LEGISLAŢIA REPUBLICII MOLDOVA ŞI A ALTOR STATE

Alexandrina ROTARI

CZU: 343.224.1:343.222(478+100)

Introducere

Creşterea numărului infractorilor, precum şi diversificarea infracţiunilor săvârşite de către minori; necesitatea constituirii unei metodologii şi a unei metode implicate în cercetarea delincvenţei juvenile în scopul identificării particularităţilor infracţiunilor săvârşite de către minori, a factorilor ce contribuie la orientarea minorilor spre un comportament în dezacord cu legea şi a condiţiilor de prevenire şi combatere a criminalităţii minorilor – reprezintă o actualitate strigentă a societăţii noastre. Importanţa temei date este adolescenţa, care reprezintă o etapă din viaţa fiecărui om, plină de modificări şi trăiri care influenţează enorm formarea personalităţii în devenire. Încep să apară conflicte cu autoritatea, conflicte de idei, conflicte afective, astfel, adolescenţa este considerată vârsta contestaţiei, atunci când adolescentul se revoltă împotriva atitudinii protecţioniste şi paternaliste. Preocuparea adolescentului în relaţia cu adultul este să stabilească raporturi de egalitate, şi nu raporturi de tipul celor dintre cel educat şi educator. Contestarea reprezintă, de fapt, o etapă de maturizare psihologică, nevoia de a contesta aproape totul nu este altceva decât reflectarea unui efort intelectual, absolut normal, de a regândi totul independent şi de a nu accepta nicio idee, fără ca mai întâi să o fi trecut printr-un raţionament personal.

Numeroase reglementări naţionale şi internaţionale există cu privire la răspunderea penală a minorilor, care au drept scop protejarea interesului superior al copilului. Printre ele fiind: Codul penal al RM, Codul de procedură penală al RM, Codul contravenţional al RM şi Legea nr. 299 din 2018 care stabileşte măsurile şi serviciile destinate copiilor cu comportament deviant. Printre reglementările internaţionale se numără Convenţia cu privire la drepturile copilului din 1990; Regulile de la Havana din 1990; Regulile de la Beijing din 1985: Regulile de la Tokyo: Observaţia generală nr.10 a Comitetului ONU şi Recomandarea Comitetului de Miniştri al Consiliului Europei.

Răspunderea penală a minorilor, conform legislaţiei Republicii Moldova, prevede două elemente obligatorii, anume responsabilitatea, care presupune aptitudinea biopsihică a persoanei de a înţelege şi de a-şi dirija în mod conştient actele de conduită în raport cu celelalte existente, este capacitatea persoanei de a înţelege caracterul prejudiciabil al faptei, precum şi capacitatea de a-şi manifesta voinţa şi a-şi dirija acţiunile [1, p.191-192]. Următorul element indispensabil este vârsta răspunderii penale,

care, conform prevederilor art.21 Cod Penal al RM, este vârsta de 16 ani, care este o regulă generală, iar ca excepţie este alin.(2) art.21 Cod penal, care prevede vârsta minimă de răspundere penală de 14 ani, în cazul savârşirii infracţiunilor grave şi deosebit de grave. Minorii în vârstă de până la 18 ani, care au comis pentru prima dată o infracţiune uşoară sau mai puţin gravă şi dacă s-a constatat posibilitatea corectării lor prin alte metode, li se poate aplica liberarea de răspundere penală. Iar în cazul când minorul este deja condamnat pentru o infracţiune uşoară, mai puţin gravă sau gravă şi nu are împlinită vârsta de 18 ani, dar instanţa de judecată constată că scopurile pedepsei penale pot fi executate prin aplicarea unor măsuri de constrângere cu caracter educativ, este posibilă liberarea de pedeapsă penală [2, p.209].

Pedepsele aplicate minorilor în Republica Moldova sunt: Munca neremunerată în folosul comunităţii (minorii care au împlinită vârsta de 16 ani pentru cel mult 240 de ore); Amenda (puţin aplicata din cauza posibilităţilor minime ale minorilor); Închisoarea (sancţiune privativă de libertate a persoanei vinovate de comiterea infracţiunii. Pedeapsa aplicată minorilor sub 18 ani, se stabileşte din maximul pedepsei, prevăzută de legea penală pentru infracţiunea săvârşită, redusă la jumătate. La stabilirea pedepsei definitive în caz de concurs de infracţiuni, pedeapsa închisorii nu poate depăşi 12 ani şi 6 luni pentru minori, iar în caz de cumul de sentinţe, de 15 ani pentru minori [3, p.32-50]. **Măsurile de siguranţă aplicate minorilor conform prevederilor** art. 104 CP al RM, sunt: a) avertismentul; b) încredinţarea minorului pentru supraveghere părinţilor, persoanelor care îi înlocuiesc sau organelor specializate de stat; c) obligarea minorului să repare daunele cauzate. La aplicarea acestei măsuri se ia în considerare starea materială a minorului; d) obligarea minorului de a urma un curs de reabilitare psihologică; e) obligarea minorului de a urma cursul de învăţământ obligatoriu; f) obligarea minorului de a participa la un program probaţional.

În Franţa pedepsele aplicate minorilor de la 13-18 ani sunt: confiscarea bunului folosit la săvârşirea infracţiunii, stagiul, amenda şi munca în folosul comunităţii. Măsurile de siguranţă aplicate minorilor sub 13-18 ani sunt: avertismentul judiciar şi măsura judiciară [4, p.43-57]. În Italia pentru minorii care comit infracţiuni se aplică următoarele pedepse penale: amenda, supraveghere la domiciliu şi plasamentul în comunitate. Iar minorilor în vârstă de la 14-18 ani care sunt în conflict cu legea li se aplică două tipuri de măsuri de siguranţă, privative de libertate, şi anume, internarea într-o casă de corecţie şi neprivative dă libertate, libertatea supravegheată [5]. În Statele Unite ale Americii, pedepsele aplicate minorilor sunt: amenda, munca în folosul comunităţii şi închisoare, iar în calitate de măsuri de siguranţă li se aplică programe de probaţiune individualizate, special nevoilor şi cerinţelor minorului [6,p.537-552]. În Ucraina pentru minorii de la 14-18 ani se aplică următoarele pedespe: 1. amenda; 2. munca publică; 3. munca corecţională; 4. arestul; 5. privarea de libertate pe termen determinat. Măsuri educaţionale obligatorii sunt: 1) avertismentul; 2) restrângerea timpului liber şi stabilirea unor cerinţe speciale pentru comportamentul minorului; 3) transferul minorului sub supravegherea părinţilor sau a persoanelor care îi înlocuiesc sau sub supravegherea unui colectiv pedagogic sau de muncă cu acordul acestuia,

precum şi a cetăţenilor la cererea acestora; 4) impunerea unui minor care a împlinit vârsta de cincisprezece ani şi are bunuri, fonduri sau câştiguri, obligaţia de a repara prejudiciul material cauzat; 5) trimiterea unui minor într-o instituţie de învăţământ special pentru copii şi adolescenţi până la corectarea acestuia, dar pe o perioadă care nu depăşeşte trei ani [7].

Concluzii. Luând în considerare rapiditatea răspândirii informaţiilor, dezvoltării tehnologiilor şi a mass-mediei, înţelegem că nivelul de maturitate la minori, la fel este mai crescut, astfel ne dăm seama că deja de la o vârstă mai mică minorii sunt apţi, din punct de vedere emoţional, să-şi conştientizeze acţiunile şi inacţiunile sale. Aşadar, în calitate *de lege ferenda*, am propune micşorarea vârstei minime de răspundere penală a minorilor, cât şi reglementarea acestei răspunderii în mai multe acte normative naţionale. Având în vedere exemplul în ţările europene, am recomanda că vârsta răspunderii penale să fie scăzută cu cel puţin 1 an. De exemplu, în Marea Britanie, vârsta minimă la care poate fi tras la răspundere un minor, în caz de comitere a unei infracţiuni, este de 10 ani, în Scoţia vârsta minimă este de 12 ani, ca şi în Olanda. Observând ineficienţa măsurilor de constrângere de natură educativă prevăzute la art.104 CP al RM, în calitate *de lege ferneda*, propunem modificarea art.104 Cod penal al RM, cu măsuri de siguranţă mai stricte, cum ar fi exemplul Spaniei cu numeroase măsuri pentru fiecare caz în parte, de la internarea în regim închis până la avertisment, sau exemplul din SUA, unde pentru fiecare minor delincvent se oferă un ofiţer de probaţiune care lucrează strict după problemele şi necesităţile minorului, fiind un lucru mai favorabil şi cu mai mare potenţial de reuşită în corectarea comportamentului delincvent.

Referinţe:

1. DORINA, Gurev. *Răspunderea penală pentru răpirea unei persoane: Monografie*. Chişinău: Tipografia Centrală, 2018.
2. GRAMA, M., ŞAVGA, A., BOTNARU, S., GROSU, V. *Drept penal. Partea generală*. Vol. I. Chişinău, 2012.
3. GUREV, D., BOTNARENCO, M. Măsurile destinate copiilor în conflict cu legea: legislaţia Republicii Moldova şi a altor state, În: *Intrumentul Bibliometric Naţional*. Chişinău: Universitatea de Stat din Moldova, 25-26 martie 2021.
4. COJOCARU, Radion, RUSSU, Valentina. Răspunderea penală a minorilor în unele ţări europene, În: *Revista "Ştiinţe juridice"*. Chişinău: Academia "Ştefan cel Mare" a MAI, 2021, nr.14, ISSN 1857-0976.
5. Codul penal al Italiei (accesat 27.02.2022) disponibil:http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Italia-RO.html
6. MARCUS, Paul. *The juvenile justice system in the united states*. United States.2004. 1-2 (Vol.75.).
7. Codul penal al Ucrainei (accesat 03.04.2022) disponibil: http://continent-online.com/Document/?doc_id=30418109#pos=980;-11

Recomandat
***Dorina GUREV,** dr., conf. univ.*